

BOLALARDA NUTQ NUQSONLARINI ERTA ANIQLASHNING AHAMIYATI

*Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti
Namangan filiali pedagogika-psixologiya kafedrasi
o'qituvchisi **Latibjonova Ziyoda Nazirjon qizi**
Maxsus pedagogika yo'nalishi 3-kurs talabasi
Axmadaliyeva Gulzoda Maruffjon qizi*

Annotatsiya

Ushbu maqolada bolalarda nutq nuqsonlarini erta aniqlashning ahamiyati yoritilgan. Nutq rivojlanishidagi muammolarni o'z vaqtida aniqlash bolaning psixologik holati, ijtimoiy moslashuvi va ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir ko'rsatishi ilmiy asoslangan. Shuningdek, erta tashxis va logopedik yordamning samaradorligi, ota-onalar va mutaxassislarning hamkorligi masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar

Nutq rivoji, nutq nuqsonlari, erta aniqlash, logopedik yordam, maktabgacha ta'lim, psixologik rivojlanish, ijtimoiy moslashuv, korreksion ishlar.

Bolalarda nutq — shaxs rivojlanishining eng muhim omillaridan biridir. Nutq orqali bola o'z fikrini bildiradi, atrofdagilar bilan muloqot qiladi, bilim va ko'nikmalarni egallaydi. Shu sababli nutqdagi har qanday nuqsonni erta aniqlash va o'z vaqtida to'g'ri yondashuvni tanlash juda muhim hisoblanadi.

Avvalo, nutq nuqsonlarini erta aniqlash bolaning psixologik va ijtimoiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Agar bola nutqidagi muammolar vaqtida aniqlanmasa, u tengdoshlari bilan muloqotda qiyinchilikka duch kelishi, o'ziga

bo'lgan ishonchi pasayishi mumkin. Bu esa tortinchoqlik, yolg'izlik, hatto xulq-atvor muammolariga olib kelishi ehtimoli bor.

Ikkinchidan, erta tashxis ta'lim jarayonini yengillashtiradi. Nutqi to'liq rivojlanmagan bolalar maktabda o'qish, yozish va tushunishda qiyinchiliklarga duch keladilar. Masalan, tovushlarni noto'g'ri talaffuz qilish, lug'at boyligining kamligi yoki gap tuzishdagi nuqsonlar savod o'rganishga to'sqinlik qiladi. Agar bu muammolar maktabgacha yoshdayoq aniqlanib, logopedik mashg'ulotlar olib borilsa, bola maktabga ancha tayyor holda boradi.

Uchinchidan, erta aniqlash korreksion ishlarning samaradorligini oshiradi. Kichik yoshdagi bolalarda miya faoliyati va nutq apparati juda moslashuvchan bo'ladi. Shu sababli logoped, defektolog, psixolog va ota-onaning birgalikdagi ishlari qisqa vaqt ichida ijobiy natija beradi. Kech aniqlangan nutq nuqsonlarini bartaraf etish esa ko'proq vaqt, kuch va sabr talab qiladi.

To'rtinchidan, nutq nuqsonlarini erta aniqlash ota-onalarni xabardor qiladi. Ko'plab ota-onalar "bola hali kichkina", "o'zi tuzalib ketadi" degan noto'g'ri qarash bilan muammoga yetarlicha e'tibor bermaydilar. Mutaxassis tomonidan berilgan erta tavsiyalar ota-onalarga bola bilan to'g'ri muloqot qilish, nutqni rivojlantiruvchi o'yinlar va mashqlarni bajarish imkonini beradi hamda muammoning chuqurlashib ketishining oldini oladi. Shuningdek, nutq nuqsonlarini erta aniqlash maxsus ta'limga muhtoj bolalarni aniqlash va ular uchun individual rivojlantiruvchi dasturlar tuzish imkonini beradi. Bu esa inklyuziv ta'lim jarayonida bolaning o'z tengdoshlari bilan birgalikda muvaffaqiyatli ta'lim olishini ta'minlaydi.

Xulosa qilib aytganda, bolalarda nutq nuqsonlarini erta aniqlash — ularning to'laqonli rivojlanishi, muvaffaqiyatli ta'lim olishi va jamiyatga moslashuvi uchun muhim shartdir. Ota-onalar, tarbiyachilar va mutaxassislarning hamkorligi har bir bolaning sog'lom, ravon va aniq nutqqa ega bo'lishiga mustahkam zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Волкова Л.С. **Логопедия**. — Москва: Владос, 2015.
2. Лалаева Р.И. **Нарушения речи у детей и пути их коррекции**. — Санкт-Петербург, 2016.
3. Рахмонова Д.Р. **Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish**. — Toshkent: O'qituvchi, 2020.
4. Xusanova M.B. **Logopediya asoslari**. — Toshkent, 2019.
5. Fayzullayeva N.Sh. **Maxsus pedagogika va logopediya**. — Toshkent, 2021.
6. Z.N.Latibjonova “Nutqida og'ir nuqsoni bo'lgan bolalarda muloqot ko'nikmalarini differensial yondoshuv asosida rivojlantirish (alaliyali bolalar misolida)” “Kasb-hunar ta'limi” Imiy-uslubiy, amaliy, ma'rifiy jurnal 2025-yil, 5-son